

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологічний супровід в юридичній діяльності

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

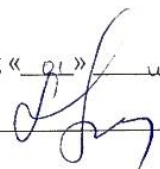
Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічний супровід в юридичній діяльності» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми «Психологія».

Розробник: Фізер В.М., асистент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *психології*

протокол № 14 від «01» листопада 2021 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією _____ факультету суспільних наук

протокол № 8 від «01» листопада 2021 р.

Голова науково-методичної комісії (Попадич О.О.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	2	2
	Лекції:	
	28	10
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологічний супровід в юридичній діяльності» є ознайомити студентів із основними положеннями юридичної діяльності як однієї з галузей психологічної науки, показати можливості використання юридично-психологічних знань у психологічній практиці; формування у студентів знань, умінь і набуття навичок в питаннях щодо визначення індивідуальних, групових, особистісних та ділових якостей суб'єктів правовідносин, закономірностей їх поведінки, та уміння здійснювати ефективний супровід в юридичній діяльності.

Професійна діяльність практичного психолога правоохоронного органу (в тому числі, юриста) ставить перед ним основне завдання – досягнути мети найбільш ефективним (швидким, якісним, результативним) та законодавчо обґрунтованим шляхом. А оскільки психологічні аспекти в юридичній діяльності виникають повсякчас, вони потребують професійного та своєчасного використання методів психології, знання закономірностей психічної діяльності суб'єктів права, і як наслідок цього – ефективного їх застосування у практичній роботі.

Знання індивідуально-психологічних рис, якостей, властивостей усіх суб'єктів правовідносин у процесі кримінального судочинства, психологічних особливостей поведінки кожного з них сприяє правильному вирішенню завдань розслідування і профілактики злочинів. Використовуючи ці знання, практичний психолог забезпечить правильну діагностику особистості конкретного суб'єкта права (слідчого, адвоката, прокурора, свідка, обвинуваченого, підозрюваного, засудженого, судді і т.д.), індивідуальний підхід до нього, вибір і застосування найбільш відповідних адекватних тактичних прийомів при психологічному забезпеченні слідчих дій, оперативно-розшукових заходів.

Таким чином, психологічний супровід в юридичній діяльності (у широкому сенсі цього значення) визначає психологічне забезпечення як систему організаційних та практичних заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності суб'єктів права у процесі кримінального судочинства.

У вузькому ж значенні, - можливість практичного психолога якісно вивчати психічні явища і властивості, що стосуються формування антисоціальної поведінки, її джерел, передумов і факторів, які впливають на її розвиток і попередження, форм її можливого прояву, а отже, - здійснювати ранню діагностику не лише дій правопорушників (злочинців), але й якісно здійснювати психологічний супровід діяльності правоохоронців.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК 11. Здатність виявляти причини виникнення злочинної поведінки та закономірностей організації спілкування у середовищі злочинців.

СК13. Здатність планувати і здійснювати самостійну професійну діяльність в звичайних та екстремальних умовах різних галузей психологічної практики.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Психологічний супровід в юридичній діяльності» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК3 Психологія злочинного світу

ОК9 Теоретико-методологічні проблеми психології

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	ПР1
Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.	ПР2
Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.	ПР3
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР13
Володіти прийомами психологічної інтервенції яка спрямована на поліпшення психічного стану, підвищення потенціалу внутрішньої активності особистості, стійкості до стресу.	ПР15
Регулювати власні емоційні стани, планувати й управляти часом, здійснювати профілактику професійного вигорання, ставити перспективні цілі для саморозвитку.	ПР17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Психологічний супровід в юридичній діяльності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати основні положення юридичної діяльності, ідентифікувати сучасні наукові напрямки, показати можливості використання юридично-психологічних знань та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти визначення індивідуальних, групових, особистісних та ділових якостей суб'єктів правовідносин, закономірностей їх поведінки, та уміння здійснювати ефективний супровід в юридичній діяльності.	ПР2
Здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Знати налагоджувати необхідні комунікативні взаємозв'язки з усіма сторонами (суб'єктами та об'єктами) юридичної діяльності. Толерантно та коректно ставитись до осіб, які мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності, а також встановлювати і підтримувати психологічний контакт з ними.	ПР13
Відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, вміти складати психологічну структуру кожного з суб'єктів юридичної діяльності.	ПР15
Здійснювати ранню діагностику не лише дій правопорушників (злочинців), але й якісно здійснювати психологічний супровід діяльності правоохоронців та слідувати демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, контрольна робота у письмовій формі, доповідь, реферат, презентація.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усний (підготовка доповідей, рефератів, презентацій з подальшим захистом та відповідей на проблемні питання на практичних заняттях).

Форма модульного контролю: письмовий (модульна контрольна робота у вигляді відповідей на питання різного рівня складності).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Доповідь	5	10	5	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (заочна форма) (модуль 1, 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	-	50
10	10	10	10	10		

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	-	50
10	10	10	10	10		

T1, T2... T10 – теми змістових модулів

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни (заочна форма)

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	2	20	2	20
Доповідь	5	10	5	10
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Разом		50		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється по 50-бальній шкалі і складається з трьох завдань різного рівня складності.

Завдання першого рівня - складаються з тестових завдань, які сприяють більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Перше завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання другого рівня - покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтування у тематичному матеріалі, друге завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання третього рівня - має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків здобувача з визначеної проблематики, третє завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Бали	Критерії оцінювання
F	Студентом дана неправильна відповідь на запитання. Він ухилився від аргументації, виявив незадовільні знання понятійного апарату, спеціальної літератури або взагалі нічого не відповів Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь.
FХ	Має уяву про психолого-педагогічну термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок на які не звертає уваги.
E	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене запитання. Проте він не зміг переконливо аргументувати її, помилився у використанні понятійного апарату, виявив низький рівень знання відповідних літературних першоджерел. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психолого-педагогічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань в вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією що викладена в додатковій літературі.
D	Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отриманні при вивченні інших дисциплін.

С	На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. Знайомий з психолого-педагогічними періодичними виданнями поточного року.
В	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно приміняти у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.
А	Студентом дана правильна і вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння понятійним апаратом, знання першоджерел. На основі досконалого знання матеріалу предмету студент набуті знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Об'єкт, предмет, методи та напрямки психологічного супроводження в юридичній діяльності.

Поняття психологічного супроводження в юридичній діяльності. Визначення поняття «психологічний супровід в юридичній діяльності». Значення юридичної та кримінальної психології у становленні професійної діяльності практичного психолога. Різні підходи до визначення предмета та завдань психологічного супроводження в юридичній діяльності (Позиції А.Ф. Зелінського, В.Г.Лукашевича, О.М. Бандурки, О.М.Костенка).

Зв'язок предмету з різними міжгалузевими науками та його значення в юридичній діяльності. Зв'язки предмету з іншими галузями наукового знання та сучасні наукові школи (Київська, Харківська, Львівська). Важливість значення загальної, порівняльної, вікової та соціальної психології. Практичне значення юридичної психології у вивченні правоохоронної та правопорушної діяльності. Кримінальна психологія, як складова частина юридичної психології та її значення у вивченні, поясненні та прогнозуванні психологічних аспектів, пов'язаних зі злочинністю. Взаємозв'язок екстремальної психології з іншими юридичними науками: психологією управління, психологією слідчої діяльності, судовою психологією, психологією девіантної поведінки, пенітенціарною психологією та віктимологією. Конфліктологія як наука, що сприяє пошуку шляхів вирішення комунікативних, емоційних та когнітивних бар'єрів у процесі взаємодії суб'єктів права. Психологія жертви злочинів та її значення для вивчення причин і умов, за яких індивід набуває статусу потерпілого. Пенітенціарна психологія та психологічні аспекти ресоціалізації особистості.

Історія виникнення та розвитку практичної психології. Три провідні гілки: науково-теоретична, навчально-підготовча; практично-прикладна. Практично-прикладна гілка, як першооснова для утворення і подальшого розвитку вітчизняної психології на теренах незалежної України. Поява служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності та її основні завдання і функції. Проблеми, які виникали на шляху її розвитку і удосконалення.

Об'єкт та предмет психологічного супроводу в юридичній діяльності. Поняття «особистість», «індивід», «індивідуальність», «особа» як основні психологічні категорії юридичної діяльності.

Психологічні закономірності і механізми правового опосередкування діяльності особистості та груп у сфері правової діяльності. Методологічні засади психології супроводу в юридичній діяльності як цілісної системи. Методи наукового дослідження та психологічного дослідження особистості суб'єктів правовідносин. Напрями психологічного супроводження в юридичній діяльності. Напрямки практичного застосування фахівцями-психологами психологічних знань у супроводженні діяльності працівників органів та підрозділів внутрішніх справ України (у світлі вимог наказу МВС України від 28.07.2004 року № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України»).

Тема 2 . Психологічна структура особистості в юридичній діяльності.

Особистість, як фундаментальне поняття, одна із головних категорій у психології.

Особистість у вимірах психологічної науки: особистість у зарубіжній та вітчизняній психології. Особистість у сучасній українській психології (концепції психоенергетичної цілісності М.Й.Варія). Основні психологічні школи вивчення особистості (фрейдизм, біхевіоризм, гуманістична психологія, гештальтпсихологія, когнітивна психологія).

Риси, властивості, якості та фактори особистості. Динамічна структура особистості за Платоновим К.К. і її основні категорії. Психологічна структура працівника оперативного підрозділу.

Поняття особистості в психології та правовій науці: структура та зміст особистості; типологічний опис особистості; типи особистості (за К. Леонгардом та А.Є. Личко).

Психологічна структура особистості: свідомість, відповідальність та правосвідомість. Система психічних процесів та їх роль в правовій науці.

Тема 3. Психологія учасників розслідування злочинів у юридичній діяльності.

Психологічна характеристика діяльності слідчого.

Слідчий та головне завдання слідчої діяльності (у світлі вимог Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 року № 4651-VI та науково-практичного коментаря до нього). Основні особистісні та професійні якості слідчого, як одного із суб'єктів права. Вміння слідчого здійснювати психологічний вплив, як запорука одержання достовірної інформації в ході слідчих дій. Психологічна структура слідчого та слідчої діяльності. Юридичні підстави залучення практичного психолога у процесі досудового розслідування. Явище злочинності та види деформацій соціальних відносин. Юридичне та психологічне поняття злочину.

Психологія обвинуваченого. Поняття захисної домінанти. Статус обвинуваченого та його найбільш типові форми поведінки. Оборонна (захисна) домінанта (від лат. «dominans» — панівний). Роль психолога у вивченні психологічних особливостей обвинуваченого.

Психологія потерпілого і свідка. Провокуюча поведінка, види віктимності. Потерпілий як одна із центральних фігур попереднього слідства. Типові форми поведінки жертви злочину (позитивна, нейтральна, провокуюча). Віктимність та її види.

Свідок та його психологічна характеристика. Закономірності функціонування пам'яті свідків злочинів.

Тема 4. Психологія судової діяльності.

Психологічна характеристика судової діяльності. Судова діяльність та особливий статус суддів (наявність владних повноважень). Дефіцит часу та чинники його виникнення. Комунікабельність та здатність до перевтілення судді як основоположні особистісні риси, за допомогою яких встановлюється психологічний контакт та здійснюється провадження окремих процесуальних дій. Типові розумові завдання, що властиві всім сторонам судової діяльності.

Психологічні особливості судового процесу. Структура судової діяльності (пізнавальна, конструктивна та виховна діяльності суду). пошукова ланка пізнавальної діяльності та принцип безперервності судового розбору.

Психологія діяльності судді, прокурора, адвоката. Особистісні та професійні якості судді. Вольова сфера судді та її основоположне значення при прийнятті судового рішення. Елементи професійної спрямованості судді.

Прокурорська діяльність. Психологічні аспекти кваліфікації злочинку. Якості прокурора, які сприяють ефективному проведенню діалогу або полеміки з адвокатом (стриманість, коректність, тактовність, ввічливість, повага).

Тема 5. Психологія спілкування та психологічний вплив в юридичній діяльності.

Спілкування, як головна складова соціальної комунікації. Поняття оперативного спілкування як необхідної умови досягнення позитивного результату в діяльності працівників оперативних підрозділів. Різновиди спілкування в юридичній діяльності. Встановлення психологічного контакту, як відправний метод оперативного спілкування. Вибір приводу для знайомства з об'єктом оперативного інтересу. Сутність вербального та невербального спілкування в юридичній діяльності. Психологічна сумісність партнерів та встановлення довірливих відносин. Принципи та методи психологічного впливу на об'єкти оперативно-розшукової діяльності.

Конфлікти в оперативному спілкуванні та їх подолання. Суперечності оперативного спілкування та проблеми подолання психологічних бар'єрів. Інформаційна боротьба та фізичне протистояння у процесі здійснення ОРД. Конфлікти оперативно-тактичного характеру. Напруженість психіки оперативного співробітника як об'єктивно існуючий фактор екстремальності.

Модуль 2

Тема 6. Психологія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.

Проблема психології суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Загальнотеоретичні засади психології суб'єктів ОРД. Підходи до уявлення психологічної структури особистості (Платонов К.К., Леонтьєв О.М., Рубінштейн С.Л., Костюк Г.С.). Особистість оперативного працівника як соціальна категорія. Значення психічних явищ, властивостей та станів у психологічній структурі працівників оперативних підрозділів. Функції попередження та кримінального судочинства у оперативній діяльності.

Основні складові психології суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Функції та завдання суб'єктів ОРД. Стресовий характер діяльності працівників оперативних підрозділів. Професійно важливі психологічні якості суб'єкта оперативно-розшукової діяльності. Мотиваційна спрямованість та ціннісні орієнтації працівників оперативних підрозділів. Професійно-психологічний портрет оперативника.

Тема 7. Алгоритми переговорної діяльності працівників органів внутрішніх справ у екстремальних умовах.

Принципи та прийоми проведення переговорів. Уміння переговорника, які необхідні для якісного ведення переговорів. Основні етапи проведення переговорів зі злочинцями. Фаховий рівень і життєвий досвід переговорника. Варіанти розвитку переговорного процесу та рекомендації переговорнику щодо тактики ведення переговорів.

Характеристика мотиву, ситуації, типу та стану злочинця у момент захоплення заручника. Соціально-правова характеристика провідних мотивів (кримінального, політичного, психологічного). Типи злочинців за провідними мотивами.

Психологічне і організаційне забезпечення основних способів ведення переговорів зі злочинцями (переговори «віч-на-віч», за допомогою технічних засобів зв'язку, ведення переговорів голосом при відсутності зорового контакту).

Психологічне забезпечення переговорного процесу. Стабілізація психологічної обстановки. Психологічні прийоми і позиції переговорника при проведенні переговорів, етапи взаємодії зі злочинцями. Техніка спілкування при встановленні довірчого контакту. Прийоми психологічного впливу на злочинця. Збір достовірної інформації, як найважливіша функція переговорника.

Тема 8. Психологія організованих злочинних об'єднань.

Вихідні особистісні складові психології об'єктів оперативно-розшукової діяльності. Типова структура особистості злочинця. Предметно-дійова та психологічна сторони злочину, їх психологічний аналіз. Діяльнісний та системний підходи до визначення психологічної сутності злочинної діяльності. Структура злочинної діяльності.

Психологія організованих злочинних об'єднань як об'єктів ОРД. Поняття організованої групи та злочинної організації. Психологічна структура організованих злочинних об'єднань. Соціально-психологічний статус організованих злочинних об'єднань. Причини об'єднання осіб у злочинну групу з позицій психології, їх потреби та інтереси. Організаційно-психологічна побудова організованих злочинних об'єднань (горизонтальна та вертикальна). Психологічні особливості учасника організованого злочинного об'єднання. Класифікації лідерів організованих злочинних формувань, стилі їхнього керівництва.

Тема 9. Конфлікти у злочинному середовищі та їх використання в оперативно-розшуковій діяльності.

Загальне уявлення конфліктів у злочинному середовищі. Основні структурні складові конфлікту в злочинних групах, їх компоненти та сторони. Специфіка конфліктів у організованих злочинних формуваннях. Ступінь входження учасників у групову злочинну структуру. Значення міжособистісних та внутрішньо особистісних конфліктів у ОЗГ та ЗО для оперативно-розшукової діяльності. Використання оперативними підрозділами знань про конфлікти у злочинному середовищі. Способи та методи управління конфліктами у ОЗГ та ЗО.

Тема 10. Психологія заходів оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ України. Основи пенітенціарної психології.

Поняття, правова та психологічна сутність заходів оперативно-розшукової діяльності. Оперативно-розшукова дія, оперативно-розшуковий захід та оперативно-розшукова операція.

Вихідні психологічні вимоги щодо здійснення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ заходів ОРД: а) визнання необхідності дотримання адекватності цього процесу первинній правовій природі ОРД; б) усвідомлення об'єктивної потреби організаційного диференціювання заходів оперативно-розшукової діяльності; в) прийняття до уваги оновленого психологічного смислу принципів ОРД за сучасних умов боротьби зі злочинністю.

Класифікація заходів оперативно-розшукової діяльності та їх основні психологічні вимоги. Основні блоки проведення оперативно-розшукових заходів.

Перший блок та його етапи: а) проведення контрольної та оперативної закупівлі та постачання; б) витребування, збір і вивчення документів; в) проведення операцій по захопленню озброєних злочинців і припиненню злочинів; г) здійснення негласного виявлення та фіксації слідів тяжкого злочину; д) здійснення проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу.

Моделі легенди: а) інформаційна модель легенди, її компоненти; б) модель рольової поведінки або так-зване «перевтілення» працівника оперативного підрозділу; в) організаційно-тактична модель легенди; г) матеріально-технічне й інше ресурсне забезпечення легенди.

Другий блок та його основні етапи: а) опитування осіб за їх згодою; б) отримання інформації від юридичних та фізичних осіб безкоштовно або за винагороду; в) перевірка в установленому порядку фінансово-господарської діяльності; г) відвідування житлових та інших приміщень за згодою їхніх власників; д) зняття інформації з каналів зв'язку; е) здійснення контролю шляхом відбору за окремими ознаками телеграфно-поштових відправлень; є) здійснення візуального спостереження в громадських місцях.

Способи (методи) проведення інформаційно-пізнавальних заходів (розвідувальне опитування, оперативна установка, зовнішнє спостереження, особистий пошук.

Сутність пенітенціарної психології. Зв'язок пенітенціарної психології з іншими науками та напрями досліджень у галузі пенітенціарної психології. Соціально-психологічна адаптація засудженого. Методи виховного (психолого-педагогічного, кримінально-виконавчого) впливу та вивчення особи засуджених. Структура особистості засудженого. Психологічні основи ресоціалізації засуджених та комплексна програма їх ресоціалізації.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Об'єкт, предмет, методи та напрямки психологічного супроводження в юридичній діяльності.	10	2	2			6
Тема 2 . Психологічна структура особистості в юридичній діяльності.	12	2	2			8
Тема 3. Психологія учасників розслідування злочинів у юридичній діяльності.	12	2	2			8
Тема 4. Психологія судової діяльності.	10	2	2			6
Тема 5. Психологія спілкування та психологічний вплив в юридичній діяльності.	14	4	2			8
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	14	10	-	-	36
Модуль 2						
Тема 6. Психологія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.	12	2	2			8
Тема 7. Алгоритми переговорної діяльності працівників органів внутрішніх справ у екстремальних умовах.	9	2	2			5
Тема 8. Психологія організованих злочинних об'єднань.	9	2	2			5
Тема 9. Конфлікти у злочинному середовищі та їх використання в оперативно-розшуковій діяльності.	13	3	2			8
Тема 10. Психологія заходів оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ України. Основи пенітенціарної психології.	15	3	2			10
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	14	10	-	-	36
Разом за семестр	120	28	20	-	-	72

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Об'єкт, предмет, методи та напрямки психологічного супроводження в юридичній діяльності.	11	1				10
Тема 2 . Психологічна структура особистості в юридичній діяльності.	12,5	1	0,5			11
Тема 3. Психологія учасників розслідування злочинів у юридичній діяльності.	12,5	1	0,5			11
Тема 4. Психологія судової діяльності.	11,5	1	0,5			10
Тема 5. Психологія спілкування та психологічний вплив в юридичній діяльності.	12,5	1	0,5			11
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	5	2	-	-	53
Модуль 2						
Тема 6. Психологія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.	12,5	1	0,5			11
Тема 7. Алгоритми переговорної діяльності працівників органів внутрішніх справ у екстремальних умовах.	11,5	1	0,5			10
Тема 8. Психологія організованих злочинних об'єднань.	9	1				8
Тема 9. Конфлікти у злочинному середовищі та їх використання в оперативно-розшуковій діяльності.	13,5	1	0,5			12
Тема 10. Психологія заходів оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ України. Основи пенітенціарної психології.	13,5	1	0,5			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	5	2	-	-	53
Разом за семестр	120	10	4	-	-	106

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Об'єкт, предмет, методи та напрямки психологічного супроводження в юридичній діяльності.	2	-
2	Психологічна структура особистості в юридичній діяльності.	2	0,5
3	Психологія учасників розслідування злочинів у юридичній діяльності.	2	0,5
4	Психологія судової діяльності.	2	0,5
5	Психологія спілкування та психологічний вплив в юридичній діяльності.	2	0,5
6	Психологія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.	2	0,5
7	Алгоритми переговорної діяльності працівників органів внутрішніх справ у екстремальних умовах.	2	0,5
8	Психологія організованих злочинних об'єднань.	2	-
9	Конфлікти у злочинному середовищі та їх використання в оперативно-розшуковій діяльності.	2	0,5
10	Психологія заходів оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ України. Основи пенітенціарної психології.	2	0,5
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Об'єкт, предмет, методи та напрямки психологічного супроводження в юридичній діяльності.	6	10
2	Психологічна структура особистості в юридичній діяльності.	8	11
3	Психологія учасників розслідування злочинів у юридичній діяльності.	8	11
4	Психологія судової діяльності.	6	10
5	Психологія спілкування та психологічний вплив в юридичній діяльності.	8	11
6	Психологія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.	8	11
7	Алгоритми переговорної діяльності працівників органів внутрішніх справ у екстремальних умовах.	5	10
8	Психологія організованих злочинних об'єднань.	5	8
9	Конфлікти у злочинному середовищі та їх використання в оперативно-розшуковій діяльності.	8	12
10	Психологія заходів оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ України. Основи пенітенціарної психології.	10	12
Разом		72	106

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андросюк В.Г. Професійна психологія в органах внутрішніх справ / Андросюк В.Г., Казміренко Л.І., Юхновець Г.О. - К.: Укр. Нац. Акад. МВС, 1995. - 111 с.
2. Андросюк В.Г. Які якості вимагаються від працівника міліції: методологічні засади розробки професіограм та кваліфікаційних характеристик / Андросюк В.Г., Казміренко Л.І., Юхновець Г.О. // Науковий вісник Української академії внутрішніх справ. – К.: вид. УАВС МВС України, 1996, №1. – С. 105-116.
3. Бараненко Б.И. Организованная преступность: признаки, структура и применение оперативно-розыскных средств и методов борьбы с нею / Организованная преступность и борьба с ней на современном этапе / Бараненко Б.И. – Сб. научных трудов КВШ МВД СССР. – Киев, 1991.
4. Бараненко Б.И. Проблемы теории і практики ОРД та підвищення її ефективності в сучасних умовах боротьби зі злочинністю / Бараненко Б.И. // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – №4. – 2000.
5. Бедь В.В. Юридична психологія: Навч. Пос / Бедь В.В. – К., «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», Магнолія плюс, 2003. – 376 с.
6. Быков В.М. Преступная группа: криминалистические проблемы / Быков В.М. – Т.: Узбекистан, 1991.
7. Васильев В.Л. Юридична психологія. / Для студ. психол. і педагог. Спеціальностей / Васильев В.Л. – К.: „Центр навчальної літератури”, 2007. – 656 с.
8. Долженков О.Ф. Використання психологічних знань в оперативно-розшуковій діяльності. Монографія / Долженков О.Ф., Запорожцева Г.Є., Кіцул А.П. та ін. – Одеса: НДРВВ ОІВС, 2001.
9. Долженков О. Ф. Інфраструктура організованої економічної злочинності / Долженков О. Ф. - Одеса НДРВВ ОЮІ НУВС, 2002.
10. Еникеев М.И. Основы общей и юридической психологии: учебник для вузов / Еникеев М.И. - М.: Юрист, 1996.-631 с.
11. Энциклопедия юридической психологии / под ред. Столяренко А.М. М.: ЮНИТИ ДАНА, закон и право, 2003. – 607 с.
12. Зелинский А.Ф. Криминальная психология / Зелинский А.Ф. – К.: Юринком, 1999. – 240 с.
13. Коновалова Б.Е. Правовая психология: Учеб. Пособие 13. Коновалова Б.Е.— Х.: Основа, 1990. — 198 с.
14. Основы оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Под ред. В.Б.Рушайло. Изд. 2-е, испр. и доп.,— СПб.: Издательство "Лань". – 2000.
15. Пирожков В.Ф. Криминальная психология: Учебник / Пирожков В.Ф.— М.: Ось-89, 2001. — 704 с.
16. Словник термінів з юридичної психології / Під загал. ред. Я.Ю.Кондратьєва. К., 1997.
17. Сулицький В.В. Психологічні аспекти підготовки засуджених до життя на волі / Сулицький В.В. // Теорія та досвід застосування тренінгових технологій у практичній психології: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. — К.: КІВС, 2003. — С. 230-236.
18. Чуфаровский Ю.В. Психология оперативно-розыскной деятельности / Чуфаровский Ю.В. – М., 2001.

Допоміжна література

1. Анцупов А.Я. Конфликтология / Анцупов А.Я., Шипилов А.И. - М., 1999.
2. Асмолов А.Г. Психология личности / Асмолов А.Г. – М.: Просвещение, 1990.
3. Бандурка А.М. Конфликтология / Бандурка А.М., Друзь В.А. – Харьков, 1997.
4. Головаха Е.И. Структура групповой деятельности. Социально-психологический анализ / Головаха Е.И.– Киев, 1979.
5. Казміренко Л.І. Особливості довірчого спілкування оперативних працівників (специфіка довірчого спілкування з об'єктом оперативної уваги) / Психологія довірчих відносин в

оперативно-розшуковій діяльності. Навчальний посібник / Казміренко Л.І., Кондратьєв Я.Ю., Сервецкий І.В., Тарарухін С.А., Юхновець Г.О. - Київ, НАВСУ. - 1997.

6. Кондратьєв Я.Ю. Психологічне забезпечення діяльності оперативних підрозділів МВС України. Монографія / Кондратьєв Я.Ю. – К.: НАВС України, 1999.

7. Леонгард К. Акцентуированные личности / Леонгард К.Пер. с нем. В. Лещинской. – М.: Изд-во Эксмо, 2002. – 448 с.

8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / Леонтьев А.Н. – М., Политиздат, 1975.

9. Михайлишин У.Б. Саморегуляція психічних станів у працівників органів внутрішніх справ / У.Б.Михайлишин // Гуманітарний вісник ДВН “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” –Вип. 31.– К.: Гносис, 2014. – С. 107-113.

10. Михайлишин У.Б. Особливості саморегуляції психічних станів працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б., Токарєва В.А. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2014. – Вип. 2 (34). – С. 195 – 202.

11. Михайлишин У.Б. Особливості розвитку емоційно - вольової сфери працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля.- Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2014. – №.3 (35). – С. 231-241 .

12. Михайлишин У.Б. Прояви професійної деформації працівників міліції / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. - Северодонецк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2015. – Вип.1 (36). – С. 275-286.

13. Михайлишин У.Б. Розвиток професійного стресу у працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали наук.-практ.конф., (Харків, 16 квітня 2015 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2015. - С. 43-46.

14. Михайлишин У.Б. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ / Михайлишин У.Б. // Теоретичні та прикладні проблеми психології: Зб. наук. праць. - Северодонецк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, 2015. – Вип.2 (37). – С. 260-267.

15. Михайлишин У.Б. До питання формування системи цінностей майбутніх правоохоронців / Михайлишин У.Б. // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали наук.-практ.конф., (Харків,5 квітня 2016р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х.: ХНУВС, 2016. - С. 57-58.

16. Михайлишин У.Б. Мотиваційний компонент психологічної готовності правоохоронців до екстремальної діяльності / Михайлишин У.Б. // Вісник національного університету оборони України. Збірник наукових праць. 2019. Вип. 1. (51). – С.93-100.

17. Наказ МВС України від 28.07.2004 року № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України».

18. Психология профессиональной безопасности сотрудников органов внутренних дел при выполнении оперативно-служебных и служебно-боевых задач. Учебно-методическое пособие. — М., 2009.

19. Прыгунов П.Я. Психологическое обеспечение специальных операций: ролевое поведение. Учебное пособие / Прыгунов П.Я. – К.: Изд-во Европейского университета (финансы, информ. системы, менеджм. и бизнес), 2000. – 303 с.

20. Фрейджер Р. Личность. Теории, упражнения, эксперименты. / Фрейджер Р., Фейдимен Д. Пер. с англ. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)